

NÄIN SUOMI NÄKEE NATON

Suomalaisten Nato-myönteisyyden takana
piilee suuri turvallisuusvaje

Suomalaiset arvioivat, että Nato-jäsenyys lisäisi Suomen turvallisuutta laaja-alaisesti. Se lisäisi sekä sotilaallista turvallisuutta että suomalaisten omaa, henkilökohtaista turvallisuudentunnetta.

Suomen Nato-jäsenyyteen liittyviin Venäjän vastatoimiin suomalaiset suhtautuvat realistisesti ja näkevät selkeän ja joutuisan Natoratkaisun vastalääkkeenä myös niihin. Kansanäänestystä Nato-jäsenyydestä kansalaiset eivät toivo, vaan he katsovat päätöksen asiassa kuuluvan valtiojohdolle ja eduskunnalle.

EVA on toteuttanut laajan mielipidetutkimuksen suomalaisten Nato-jäsenyyttä koskevista käsityksistä osana kevään 2022 Arvoja asennetutkimustaan. Tulokset julkaistaan maaliskuuhun 2022 aikana useammassa osassa, joista tämä on toinen.

- ◆ Kolme neljästä (74 %) uskoo, että Nato-jäsenyys lisäisi Suomen sotilaallista turvallisuutta ja kaksi kolmesta (66 %) arvioi Nato-jäsenyyden lisäävän suomalaisten turvallisuudentunnetta.
- ◆ Enemmistö (57 %) suomalaisista on sitä mieltä, että Nato-jäsenyydestä ei pidä järjestää kansanäänestystä.
- ◆ Kolme neljästä (75 %) arvioi, että ongelmistaan huolimatta Yhdysvallat on länsimaisten arvojen keskeinen puolustaja maailmassa ja Suomellekin tärkeä kumppani.
- ◆ Tutkimuksen tiedonkeruu on tehty Ukrainan sodan toisen ja kolmannen viikon aikana, 4.–15. maaliskuuta 2022.

Suomalaisten tuki maamme Nato-jäsenyydelle on vankkaa. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa 60 prosenttia kannattaa ja vain 19 vastustaa Suomen liittymistä Natoon¹, ja myös tiedotusvälineiden teettämässä kyselyissä tulokset ovat olleet hyvin pitkälle samansuuntaisia.² Syy halulle liittyä Natoon on Suomen turvallisuusympäristössä tapahtunut ratkaiseva muutos Venäjän hyökättyä Ukraina.

EVAn kevään 2022 Arvo- ja asennetutkimuksessa kysyttiin myös kansalaisten mielipiteitä Nato-jäsenyyden hyödyistä ja riskeistä laajalla kysymyssarjalla, joka sisälsi turvallisuuteen, ulkopolitiikkaan ja talouteen liittyviä näkökohtia. Tulokset (Kuvio 1) selittävät osaltaan kansalaismielipiteen suurta ja nopeaa käännöstä Nato-jäsenyyden kannalle, mutta kertovat myös suomalaisten Nato-käsityksistä pelkkiä kannatuslukuja tarkemmin.

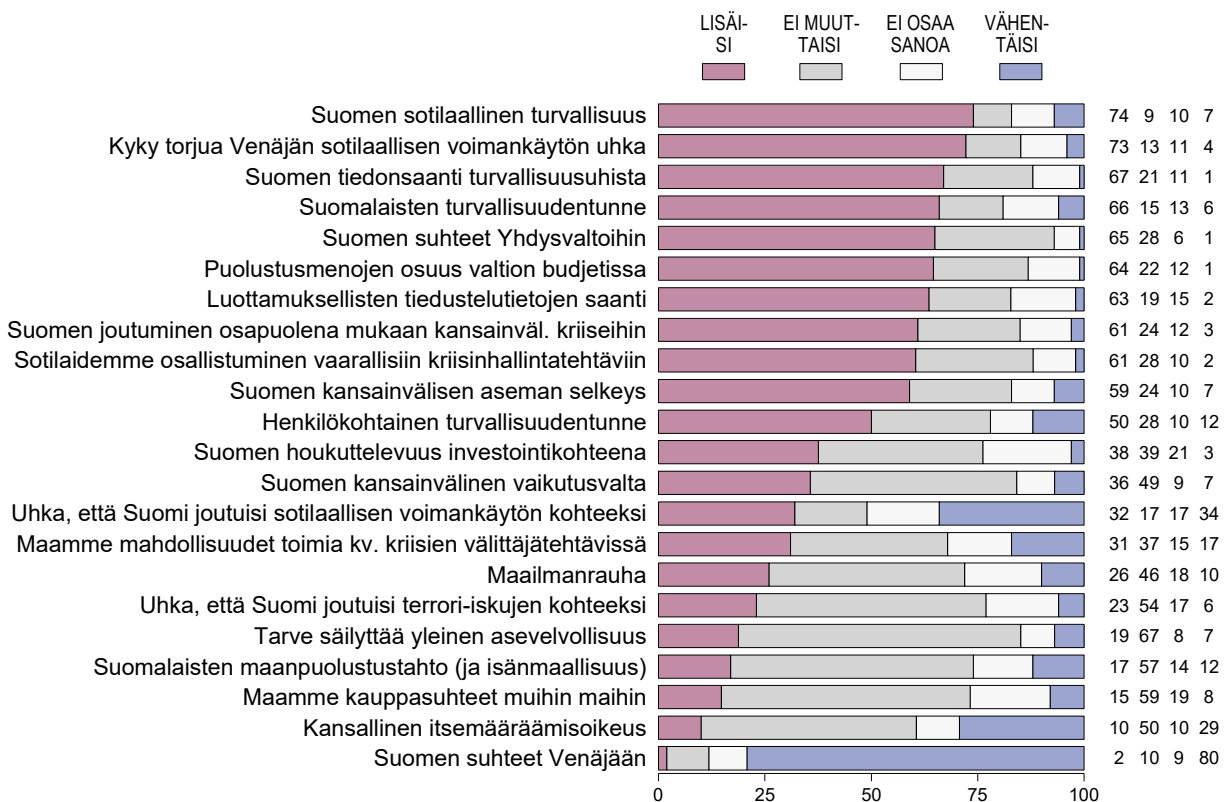
Tuloskuvaajassa painottuu hyvin voimakkaasti turvallisuus, jota Nato-jäsenyyden arvioidaan lisäävän laaja-alaisesti sekä Suomen sotilaallisen turvallisuuden näkökulmasta että suomalaisten oman henkilökohtaisen turvallisuudentunteen kannalta.

Osa suomalaisista pitää mahdollisena, että uhka Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta voimankäytöstä kasvaisi, mutta yhtä moni arvioi Suomea kohtaan suunnatun sotilaallisen aggression uhan vähentyvän Nato-jäsenyyden myötä.

Maantieteelleen Suomi ei voi mitään, mutta suomalaiset arvioivat Nato-jäsenyyden vaikuttavan huomattavasti Suomen paikkaan geopolitiisella kartalla. Yhteydet Venäjään viilenevät, suhteet Yhdysvaltoihin tiivistyvät ja Suomen kansainvälinen asema selkeytyy saumattomaksi osaksi länttä. Liittoutumisen myötä Suomen arvioidaan myös olevan tulevaisuudessa aiempaa useammin osapuolena kansainvälisissä kriiseissä.

Kotoisiin asioihin Nato-jäsenyyden arvioidaan vaikuttavan vähemmän. Suomalaiset arvioivat Nato-jäsenyyden kasvattavan puolustusmenoja, mutta tuottavan Suomelle hyötyjä toisaalla. Suomen houkuttelevuuden investointien kohteena arvellaan kohenevan, eikä Nato-jäsenyyden arvioida vaikuttavan kauppasuhteisiimme heikentävästi. Maanpuolustustahtoon tai tarpeeseen säilyttää yleinen asevelvollisuus Nato-jäsenyyden ei uskota vaikuttavan.

KUVIO 1. Millainen vaikutus Nato-jäsenyydellä olisi eri asioihin maassamme (%)

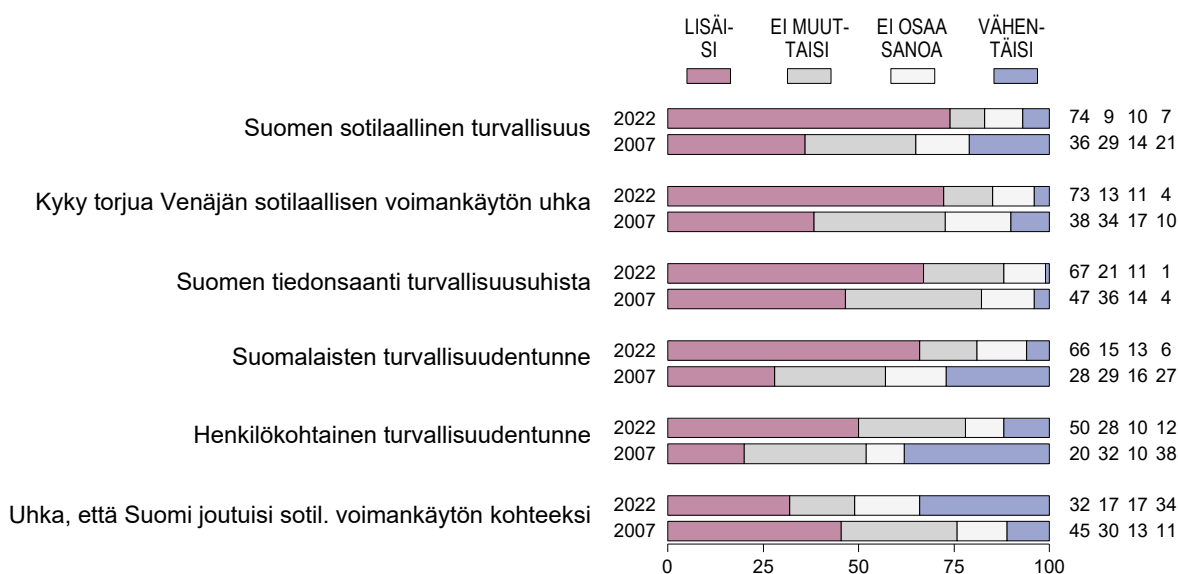
Nato täyttäisi turvallisuusvajeen

Koska vastaava kysymyssarja esitettiin myös EVAn vuoden 2007 Arvo- ja asennetutkimuksessa, päästiin tutkimuksessa selvittämään pelkkiä jäsenyyden kannatuslukemia syvällisemmin sitä, millä tavalla koko Euroopan turvallisuustilanteen muuttuminen Ukrainan sodan myötä on vaikuttanut suomalaisten suhtautumiseen Natoon.

Suhtautumisen muutos Nato-jäsenyyden vaikutuksiin ei selkeydessään jätä tulkinnanvaraa. Päälimmäisenä suomalaiset näkevät Nato-jäsenyyden tarjoavan Suomelle turvaa. Kolme neljästä (74 %) uskoo, että Nato-jäsenyys lisää Suomen sotilaallista turvallisuutta ja hyvin harva (7 %) uskoo sen heikkenevän Nato-jäsenyyden myötä (Kuvio 2).

Käsitykset Naton kyvystä tuottaa Suomelle sotilaallista turvaa ovat muuttuneet dramaatti-

KUVIO 2. Millainen vaikutus Nato-jäsenyydellä olisi eri asioihin maassamme: Arviot vuosina 2007 ja 2022 (yhteiset arviointikohteet, %)

TÄMÄ ON EVAN ARVO- JA ASENNETUTKIMUS

EVAN Arvo- ja asennetutkimus on Suomen johtava yhteiskunnallista mielipideilmastoa säännöllisesti ja laaja-alaisesti seuraava kyselytutkimus, joka toteutetaan kaksi kertaa vuodessa. EVAn tutkimuksia on tehty vuodesta 1984 alkaen 38 vuoden ajan, ja niiden aiheet kattavat politiikan, talouden, ulkosuhteiden, ympäristön ja hyvinvoinnin keskeiset teemat.

Arvo- ja asennetutkimusten kyselykonteksti ja toteuttamistapa on pyritty pitämään mahdollisimman samana vuodesta toiseen tulosten vertailukelpoisuuden varmistamiseksi ja yli ajan tapahtuvien asennemuutosten seuraamiseksi. Jokainen tutkimus sisältää useita kysymyksiä kustakin teemasta. Toistuvien kysymysten kysymyksenasettelut on säilytetty mahdollisimman yhdenmukaisina vuodesta toiseen. Useiden aiheiden

kohdalla suomalaisten asenteiden ja arvojen kehitystä voidaan seurata systemaattisesti yli vuosikymmenten.

Tutkimusten tiedonkeruussa siirryttiin vuonna 2012 internetpaneelin hyödyntämiseen aiemmin postitse tehdyn kirjallisen kyselyn sijaan. Siirtymävaiheessa tiedonkeruu suoritettiin kummallakin menetelmällä tulosten vertailukelpoisuuden varmistamiseksi.

EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen aineistoja säilytetään Yhteiskuntatieteellisessä tietoaarkistossa (FSD, Tampereen yliopisto), joka luovuttaa aineistoja edelleen tieteelliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön. EVAn aineistot ovat kuuluneet jo pitkään FSD:n kysyimpiin aineistoihin. Niitä on hyödynnetty ja hyödynnetään parhaillaan lukuisissa akateemisissa tutkimushankkeissa eri korkeakouluissa Suomessa ja ulkomailla.

sesti viidentoista vuoden takaisista. Vuonna 2007 vain reilu kolmasosa (36 %) uskoi jäsenyyden voivan kohentaa Suomen sotilaallista turvallisuutta ja viidesosa (21 %) näki, että Nato-jäsenyys heikentäisi sitä. Kasvua Nato-jäsenyyden myönteisiin turvallisuusvaikutuksiin uskovien osuudessa on kertynyt 38 prosenttiyksikköä.

Suomalaiset ovat tulleet yllätetyiksi.

Kansalaismielipiteen suuri muutos kertoo, että suomalaiset ovat tulleet yllätetyiksi. Luulimme olavamme turvassa, eikä Nato-jäsenyyden tuottamien turvallisuushyötyjen aiemmin katsottu olevan liittoutumisesta koituvien rasitteiden ja riskien arvoisia.³ Nyt Ukrainan sota on kuitenkin paljastanut selkeän turvallisuusvajeen Suomessa.

Siksi ei ole yllättävää, että kaikkein eniten ovat muuttuneet käsitykset siitä, miten Nato-jäsenyys vaikuttaisi suomalaisten turvallisuudentunteeseen.⁴ Kaksi kolmesta (66 %) arvioi Nato-jäsenyyden lisäävän ja vain kuusi prosenttia sen vähentävän suomalaisten turvallisuudentunnetta. Joka toinen (50 %) ilmoittaa, että Nato-jäsenyys lisäisi omaa turvallisuudentunnetta ja vain kymmenesosan (12 %) kohdalla liittoutuminen lisäisi epävarmuuden tunnetta.⁵ Sekä lukemia että niiden muutoksia (ks. Kuvio 2) voidaan pitää suurina, kun otetaan huomioon, ettei Suomeen tällä hetkellä kohdistu suoraa turvallisuusuhkaa.

Nato-jäsenyyden turvallisuudentunnetta lisäävää vaikutusta selittää varsin laajalti jaettu käsitys siitä, että olisimme paremmin varustautuneita torjumaan turvallisuusuhat niiden ilmetessä. Noin kolme neljästä (73 %) katsoo, että Nato-jäsenyys lisäisi Suomen kykyä torjua Venäjän sotilaallisen voimankäytön uhka. Kaksi kolmesta (67 %) katsoo, että Suomen tiedonsaanti turvallisuusuhista kohenisi, ja lähes yhtä moni (63 %) arvioi näin käyvän myös luottamuksellisten tiedustelutietojen saannin kohdalla (ks. Kuvio 1 edellä).

Turvatakuita ei pidetä hopealuotina

Nato-jäsenyyttä ei kuitenkaan pidetä kaikkia turvallisuusuhkia hälventävänä hopealuotina. Suomalaiset ovat tietoisia siitä, että Suomen pitkän itärajan muuttuminen myös Naton ja Venäjän väliseksi rajaksi saattaisi lisätä sotilaallista jännitettä Suomen kohdalla. Kolmasosa (32 %) katsoo Nato-jäsenyyden lisäävän uhkaa, että Suomi joutuisi sotilaallisen voimankäytön kohteeksi. Yhtä moni (34 %) on eri mieltä katsoen, että Nato-jäse-

nyys nimenomaan suojaisi Suomea sotilaallisilta toimita. Vajaa viidesosa (17 %) arvioi, ettei Nato-jäsenyys sinällään vaikuttaisi Suomeen kohdistuviin sotilaallisiin uhkiin niitä lisäävästi tai vähentävästi (ks. Kuvio 2).

Mielipiteet ovat muuttuneet vuodesta 2007. Tuolloin selvästi useampi (45 %) arveli Nato-jäsenyyden altistavan Suomen sotilaalliselle voimankäytölle ja vain kymmenesosa (11 %) katsoi, että se olisi suojellut Suomea aggressioilta. Nyt Venäjän uhka tuntuu jo raskaana, ja kylmä realismi on vallannut alaa. Suomalaiset eivät enää pidä Nato-jäsenyyttä asiana, joka voisi lisätä Suomeen kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön uhkaa. Toisaalta suomalaiset eivät liioin tunnu uskovan varauksetta Nato-jäsenyyden sotilaallista voimankäyttöä ennaltaehkäisevään vaikutukseen, joka on Naton peruskirjan viidennen artiklan mukaisten turvatakuiden idea.

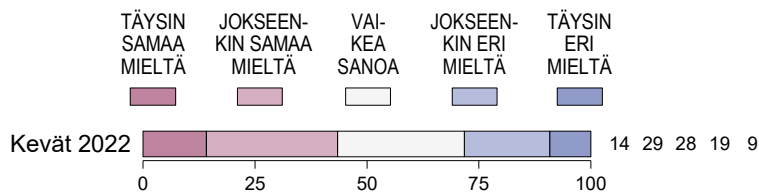
Naton peruskirjan eli Pohjois-Atlantin sopimuksen⁶ viidennen artiklan mukaan aseellista hyökkäystä yhtä jäsenmaata kohtaan on pidettävä hyökkäyksenä niitä kaikkia vastaan. Tämä tarkoittaa sitä, että hyökkääjä voi odottaa saavansa vastaansa liittouman täyden sotilaallisen voiman. Yksikään valtio ei ole hyökännyt Nato-maahan sen historian aikana, joten viidennen artiklan ennaltaehkäisevä tarkoitus on toiminut. Toisaalta on myös osoitettu, että Nato-maat kunnioittavat viidennen artiklan velvoitetta, kun siihen vedottiin ensimmäisen ja toistaiseksi ainoan kerran terroristijärjestö Al-Qaidan Yhdysvaltoihin 11. syyskuuta 2001 suorittamien iskujen jälkeen.

Silti suomalaisten usko turvatakuisiin ei ole aukotonta. 43 prosenttia katsoo Naton turvatakuiden olevan niin järeä pelote, ettei kukaan uskalla koskea liittouman jäsenmaihiin. Pelotteen mahtia epäilee kuitenkin 28 prosenttia ja yhtä moni (28 %) ei lähde arvioimaan asiaa (Kuvio 3). Vastusten väestöryhmittäinen erittely (ks. Kuvio 1) paljastaa, että asiassa vallitsee poikkeuksellisen suuri mielipide-ero miesten ja naisten välillä. Miesten selvä enemmistö (60 %) katsoo, että turvatakuut tarjoavat maalle käytännössä koskemattomuuden, mutta naisista näin ajattelee vain 28 prosenttia ja yli kolmasosa (36 %) kyseenalaistaa turvatakuiden pelotevaikutuksen. Naisten käsitykset Nato-jäsenyyden vaikutuksista ovat kautta linjan varautuneempia kuin miesten.

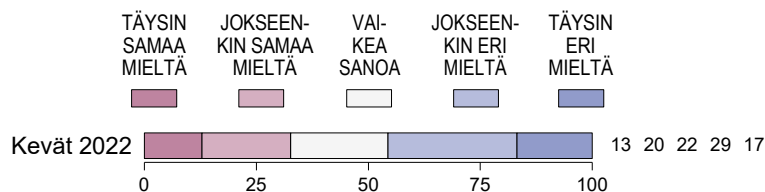
Asetelma ei muutu paljoa, kun turvatakuita lähesytetään niiden pitävyyden näkökulmasta. Ukrainan

Kylmä realismi on vallannut alaa.

KUVIO 3. ”Naton turvatakuut ovat niin järeä pelote, ettei kukaan uskalla koskea liittouman jäsenmaihiin” (%)

KUVIO 4. ”Naton jäsenyys ei takaa, että muut maat lopulta auttaisivat Suomea todellisessa kriisissä” (%)

kriisiin ja sodan eri vaiheissa sekä Naton että Yhdysvaltojen taholta on viestitetty, että liittouma tulee tarvittaessa puolustamaan jäsenmaidensa alueen ”jokaista tuumaa”. Yhdysvaltojen presidentti Joe Biden puolestaan viittaisi puheessaan Varsovassa 26. maaliskuuta 2022 Naton yhteiseen puolustukseen jäsenmaiden ”pyhänä velvollisuutena”.

Suomalaisten arvio yhteisen puolustuksen toteutumisesta on myönteinen, mutta paljon varovaisempi. Kolmasosa suomalaisista (33 %) katsoo, ettei Naton jäsenyys takaa muiden maiden lopulta auttavan Suomea todellisessa kriisissä. Selvästi useampi (46 %) kuitenkin luottaa Naton turvatakuusiin (Kuvio 4). Myös avunsaannin kohdalla naisten käsitys on paljon skeptisempi kuin miehillä.

Suomen paikka selkenee

Sotilaallisen turvallisuuden ohella Nato-jäsenyys muuttaisi suomalaisten mielestä olennaisella tavalla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomessa on ollut tapana ajatella, että sotilaallinen liittoutumattomuus on tarjonnut Suomelle ulkosuhteissa liikkumatilaa. Suomen EU-jäsenyyden aikana tämä on tarkoittanut esimerkiksi sitä, että Suomi on voinut ylläpitää luottamuksellisia suhteita Venäjään ja samaan aikaan valikoida itselleen sopivia tapoja osallistua läntisiin koalitioihin ajautumatta kuitenkaan suurvaltojen etupiireihin ja niiden intressien palvelijaksi.

Ukrainan sota on kuitenkin nopeassa tahdissa syönyt pois edellytyksiä suurvaltaintressien välissä

luovimiseen ja tuonut Suomen tienhaaraan. Suomalaisten mielestä liittoutumattomuuden kauden päättyminen Nato-jäsenyyteen merkitsisi Suomelle selkeää valintaa. Kaksi kolmesta (65 %) arvioi, että suhteet Yhdysvaltoihin kohenisivat ja peräti neljä viidestä (80 %) näkee, että suhteemme Venäjään heikkenisivät (Kuvio 5).

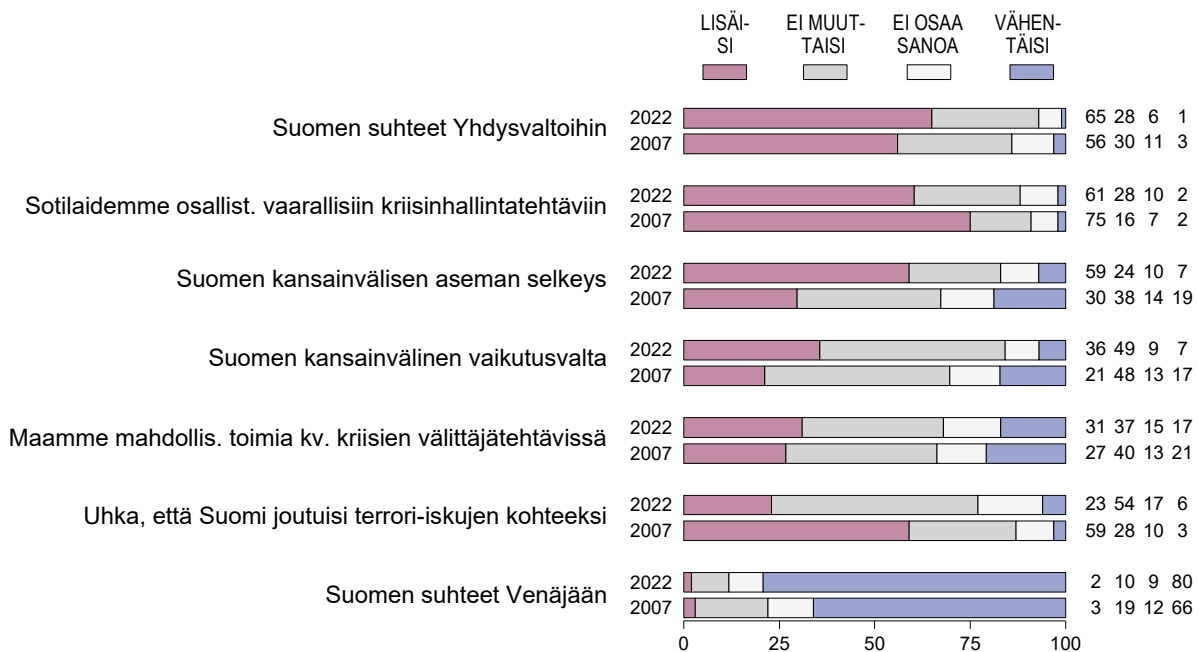
Nato-jäsenyyden myötä Suomen aikakausi ulkopolitiikan erityistapauksena lännen ja idän välissä päättyisi, ja Suomesta tulisi tiivis osa läntistä liittoumaa. Enemmistö suomalaisista (59 %) ajattelee, että tällä olisi Suomen kansainvälistä asemaa selkeyttävä vaikutus. Nato-jäsenyydellä olisi myös suotuista vaikutus Suomen kansainväliseen vaikutusvalttaan. Reilu kolmasosa (36 %) arvioi, että se kohenisi, ja joka toisen (49 %) mielestä vaikutusvaltamme pysyisi entisellään.

Nato-jäsenyyden arvioidaan myös edistävän Suomen mahdollisuuksia toimia kansainvälisten kriisien välittäjätehtävissä. Vajaa kolmasosa (31 %) katsoo niiden paranevan ja jonkin verran useampi (37 %) näkee niiden olevan entisen kaltaiset. Oletusta voidaan pitää realistisena, sillä esimerkiksi Natossa alusta asti ollut naapurimme Norja on viime vuosina niittänyt mainetta yhtenä keskeisimmistä rauhanvälittäjävaltioista.

Liittoutumisesta jouduttaisiin kuitenkin maksamaan myös hintaa. Selvä enemmistö (61 %) katsoo, että Suomi joutuu aiempaa useammin osapuolena mukaan kansainvälisiin kriiseihin (ks. Kuvio

Liittoutumisella on myös hintansa.

KUVIO 5. Millainen vaikutus Nato-jäsenyydellä olisi eri asioihin maassamme: Arviot vuosina 2007 ja 2022 (yhteiset arviointikohteet, %)

1 edellä). Yhtä moni uskoo, että sotilaidemme osallistuminen vaarallisiin kriisinhallintatehtäviin lisääntyisi. Arviot ovat nyt kuitenkin selvästi maltillisempia kuin vuonna 2007, mahdollisesti siksi, että kriisinhallintatehtävistä on tullut Suomelle jo arkea. Suomi on osallistunut myös Nato-johtoiseen kriisinhallintaan Kosovossa, Afganistanissa ja koulutusoperaatiolla myös Irakissa osana terroristijärjestö Isisin vastaista koalitiota. Lisäksi Suomi on mukana esimerkiksi EU:n taisteluosastossa, jota tosin ei vielä ole käytetty kriisinhallinnassa.

Kaiken tämän seurauksena suomalaisten suhtautuminen kriisinhallintaan on muuttunut. Kolmasosa (33 %) katsoo, että pienenä maana Suomen ei pitäisi lähteä mukaan ratkomaan maailman kriisipesäkkeiden ongelmia, mutta joka toinen (49 %) arvioi, että Suomenkin on kannettava kortensa kekoon (Kuvio 6). Ajattelu on kääntynyt pääläelleen vuosituhatien alkupuolelta, jolloin suhtautuminen kriisinhallintaan oli varautunutta.

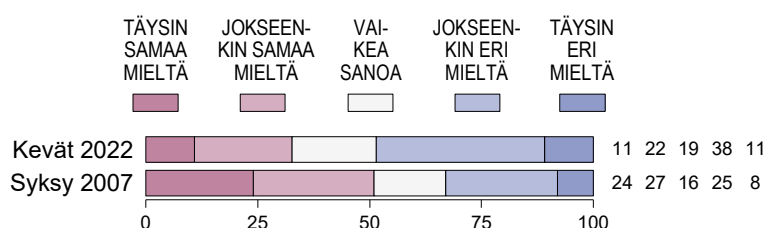
Samoin Nato-jäsenyyden kytkös terrorismin uhkaan on löyhtynyt. Alle neljäsosa (23 %) arvioi, että Nato-jäsenyys lisäisi uhkaa, Suomen joutumisesta terrori-iskujen kohteeksi. Vielä vuonna 2007 selvä enemmistö (59 %) ajatteli, että Nato-jäsenyys lisäisi terrori-iskujen uhkaa Suomessa (ks. Kuvio 5. edellä).

Pois Venäjän painostuksen alta

Väljen viileneminen Venäjään on suomalaisten antamista yksittäisistä Nato-jäsenyyden vaikutusarvioista kaikkein voimakkain (ks. kuvio 5 edellä). Käytännössä kukaan (2 %) ei usko Nato-jäsenyyden kohentavan Suomen Venäjä-suhteita ja vain 10 prosenttia uskoo, että ne voisivat jäädä ennalleen Suomen liittoutumisesta huolimatta.

Suurta haikeutta erkaantuminen Venäjästä ei suomalaisissa aiheuta. Aiempien EVAn Arvo- ja asennetutkimusten⁷ mukaan suomalaisten suhde Venäjään on muuttunut vuosituhatien edetessä

KUVIO 6. ”Pienenä maana Suomen ei pitäisi lähteä mukaan ratkomaan maailman kriisipesäkkeiden ongelmia” (%)

myönteisestä kohti selvästi kriittisempää asennoitumista, ja nyt 70 prosenttia katsoo, että Suomen ja Venäjän luottamuksellinen erityissuhde on myytti, jolle ei nykyisin löydy todellisuuspohjaa. Vain reilu kymmenesosa (12 %) torjuu väitteen (Kuvio 7).

Venäjä on jo etukäteen väläyttänyt vastatoimia, mikäli Suomi liittyy Natoon. Suomalaiset noteeraavat tämän, mutta eivät vaikuta erityisen hätäntyneiltä. Kolmasosa (33 %) arvioi, että Suomen liittyminen Naton jäseneksi voisi johtaa arvaamattomiin ja vaarallisiin seurauksiin, mutta yhtä moni (32 %) torjuu Nato-jäseneksi hakeutumiseen liittyvät uhkakuvat (Kuvio 8).

Suomalaisten suhteellisen kylmäpäistä suhtautumista mahdollisiin vastatoimiin voi selittää se, että osaan niistä suomalaiset ovat jo henkisesti varautuneet. EVAn vuoden 2020 Arvo- ja asennetutkimuksessa esimerkiksi kyberiskuja ja hybridi-vaikuttamista pidettiin melko suurina uhkina Suomelle.⁸ Venäjä on tehnyt selväksi, ettei se katso hyvällä Naton laajenemista rajoilleen. Vielä selvemmäksi Venäjä on kuitenkin tehnyt sen, ettei se kunnioita naapurivaltioidensa rajoja.

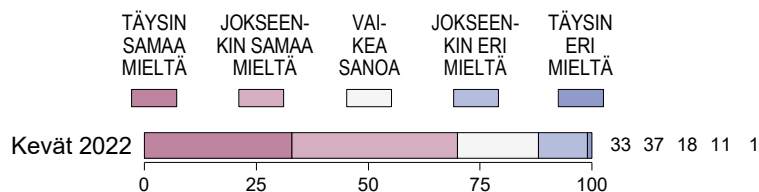
Siksi vastatoimien pelkoa paljon enemmän suomalaisten enemmistön vaakakupissa painaa vaara, että jäisimme mahdollisen uhan alla yksin. 63 prosenttia arvioi, että Suomen jättäytyminen Naton ulkopuolelle olisi suuri riski, koska Venäjä voi lähitulevaisuudessa kohdistaa painostustoimia maattamme kohtaan. Vain 15 prosenttia arvioi Naton ulkopuolelle jättäytymisen riskit pieniksi (Kuvio 9).

Tilanteen vakavuuden vuoksi suomalaiset pitävät Nato-jäsenyyden ratkaisemista herkkänä ja kiireellisenä asiana.⁹ Siksi suomalaisten mielestä järkevintä olisi, että päätöksen Nato-jäsenyydestä tekisi valtiojohto, eli viime kädessä eduskunta, eikä asiaa alistettaisi kansanäänestykseen (ks. Naton kansanäänestys torjutaan, ss. 8–9).

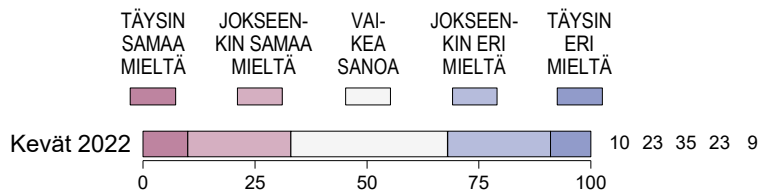
Yhdysvaltoihin totutellaan

Nato-jäsenyys veisi Suomen lähelle liittouman johtavaa voimaa, Yhdysvaltoja. Kaksi kolmesta (65 %) katsoo, että Nato-jäsenyys vahvistaisi Suomen siteitä Yhdysvaltoihin (ks. Kuvio 5 edellä).

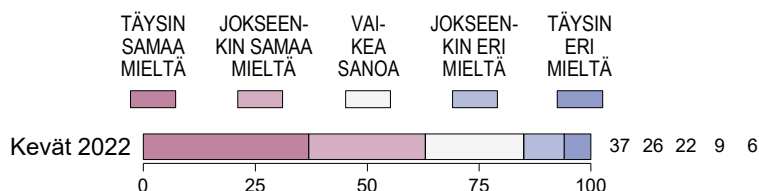
KUVIO 7. ”Suomen ja Venäjän luottamuksellinen erityissuhde on myytti, jolle ei nykyisin löydy todellisuuspohjaa” (%)

KUVIO 8. ”Suomen liittyminen Naton jäseneksi voisi johtaa arvaamattomiin ja vaarallisiin seurauksiin” (%)

KUVIO 9. ”Suomen jättäytyminen Naton ulkopuolelle olisi suuri riski, koska Venäjä voi lähitulevaisuudessa kohdistaa painostustoimia maattamme kohtaan” (%)

NATO-KANSANÄÄNESTYS TORJUTAAN

Suomalaisten enemmistö torjuu kansanäänestyksen Nato-jäsenyydestä. Kansalaisten mielestä eduskunnalla on valtakirja sekä tarvittava tieto päättää asiasta.

EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa selvitettiin suomalaisten suhtautumista mahdolliseen Nato-kansanäänestykseen viidellä väiteparilla, joiden väliltä vastaajaa pyydettiin valitsemaan parhaiten omaa näkemystä vastaava vaihtoehto (ks. Taulukko 1). Väitepareilla pyrittiin selvittämään, kallistuvatko vastaajat enemmän siihen, että eduskunta ja valtiojohto tekisivät Nato-jäsenyydestä päätöksen vai siihen, että päätös edellyttäisi kansanäänestystä.

Enemmistö (57 %) suomalaisista on sitä mieltä, että Nato-jäsenyydestä ei pidä järjestää kansanäänestystä, koska eduskunnalla on jo täysi valtakirja päättää asiasta. 29 prosenttia on sitä mieltä, että Nato-jäsenyydestä pitää järjestää kansanäänestys, jotta kaikilla kansalaisilla olisi mahdollisuus ottaa asiaan kantaa.

Miehet (62 %) kallistuvat naisia (51 %) selvemmin vastustamaan kansanäänestystä (ks. Kuvioliite). Kansanäänestyksen vastustus kasvaa koulutustason ja sosioekonomisen statuksen myötä. Perussuomalaisten äänestäjistä suurempi osa (47 %) kallistuu kansanäänestyksen kannalle kuin vastustamaan sitä (37 %). Myös vasemmistoliiton (39 %) kannattajissa kansanäänestykselle löytyy muita suurempaa tukea, mutta silti enemmistö (53 %) heistäkin torjuu kansanäänestyksen. Nato-jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvien enemmistö (57 %) toivoo kansanäänestystä. Nato-jäsenyyttä kannattavat (72 %) sitä vastoin torjuvat sen selvästi.

Väitepareissa (Kuvio 10) kansalaisia puhuttelevat selkeästi enemmän teesit, joiden mukaan kansanäänestys Nato-jäsenyydestä ei olisi hyvä idea. 58 prosenttia on sitä mieltä, että kansanäänestykselle ei voida luoda riittävää tietopohjaa, koska Nato-jäsenyyteen liittyy hyvin vaikeita ja myös salaisiksi luokiteltuja Suomen turvallisuutta koskevia asioita. Vain neljäsosa (25 %) kokee, että päättäjät, asiantuntijat ja tiedotusvälineet kykenevät antamaan kansalaisille Nato-jäsenyydestä riittävät tiedot kansanäänestyksen pohjaksi. Tämänkin väiteparin kohdalla esiintyy näkemyksissä vaihtelua sosioekonomisen statuksen ja koulutuksen myötä. Johtavassa asemassa olevista peräti 81 prosenttia arvioi, että vain päättäjillä on riittävästi tietoa Nato-jäsenyyspäätöksen tueksi. Työttömät ovat epäilevämmällä kannalla. Heistä vain 42 prosenttia ajattelee näin.

Nato-jäsenyyden suhteen kansalaiset eivät haluaisi nähdä politikointia. 58 prosenttia on sitä mieltä, että Suomen turvallisuus on niin vakava aihe, ettei Nato-jäsenyyttä pidä viedä kansanäänestykseen ja politiikan pelinappulaksi. Reilu neljäsosa (27 %) on sitä mieltä, että Nato-jäsenyys on vahvasti poliittinen aihe, josta päättäminen edellyttää sekä perusteellista poliittista keskustelua että kansanäänestystä. Muissa väitepareissa havaitun sosioekonomisen statuksen ja koulutustason lisäksi erottuvat nyt 18–25-vuotiaat, joista 38 prosenttia pitää Nato-jäsenyyttä vahvasti poliittisena aiheena.

Taulukko 1. Nato-kansanäänestyksen järjestämiseen suhtautumista koskevien väiteparien arviointi: kumpi väitteistä (väite A vs. väite B) vastaa paremmin omaa näkemystä? (asteikko 1–5, jossa 1=A vastaa selvästi paremmin ja 5=B vastaa selvästi paremmin)

Väite A	Väite B
Nato-jäsenyydestä ei pidä järjestää kansanäänestystä, koska eduskunnalla on jo täysi valtakirja päättää asiasta.	Nato-jäsenyydestä pitää järjestää kansanäänestys, jotta kaikilla kansalaisilla olisi mahdollisuus ottaa asiaan kantaa.
Kansanäänestykselle ei voida luoda riittävää tietopohjaa, koska Nato-jäsenyyteen liittyy hyvin vaikeita ja myös salaisiksi luokiteltuja Suomen turvallisuutta koskevia asioita.	Päättäjät, asiantuntijat ja tiedotusvälineet kykenevät antamaan kansalaisille Nato-jäsenyydestä riittävät tiedot kansanäänestyksen pohjaksi.
Suomen turvallisuus on niin vakava aihe, ettei Nato-jäsenyyttä pidä viedä kansanäänestykseen ja politiikan pelinappulaksi.	Nato-jäsenyys on vahvasti poliittinen aihe, josta päättäminen edellyttää sekä perusteellista poliittista keskustelua että kansanäänestystä.
Kansanäänestykseen Nato-jäsenyydestä ja sitä edeltävään kansalaiskeskusteluun kohdistuisi ulkovaltojen häiritä, mikä vaikuttaisi äänestyksen lopputulokseen.	Suomalainen yhteiskunta on niin vakaa, että mahdolliset ulkovaltojen yritykset häiritä Nato-keskustelua ja kansanäänestystä voitaisiin torjua.
Tasavallan presidentin rooliin kuuluu, että hän voi yhdessä hallituksen ja eduskunnan kanssa tarvittaessa tehdä Nato-jäsenyyden kaltaisia ratkaisuja.	Ulkopoliittinen valta on Suomessa keskittynyt kouralliseen päättäjiä, eikä Nato-jäsenyyden kaltaisia ratkaisuja pitäisi tehdä pienessä piirissä.

VALTIOJOHTOON LUOTETAAN

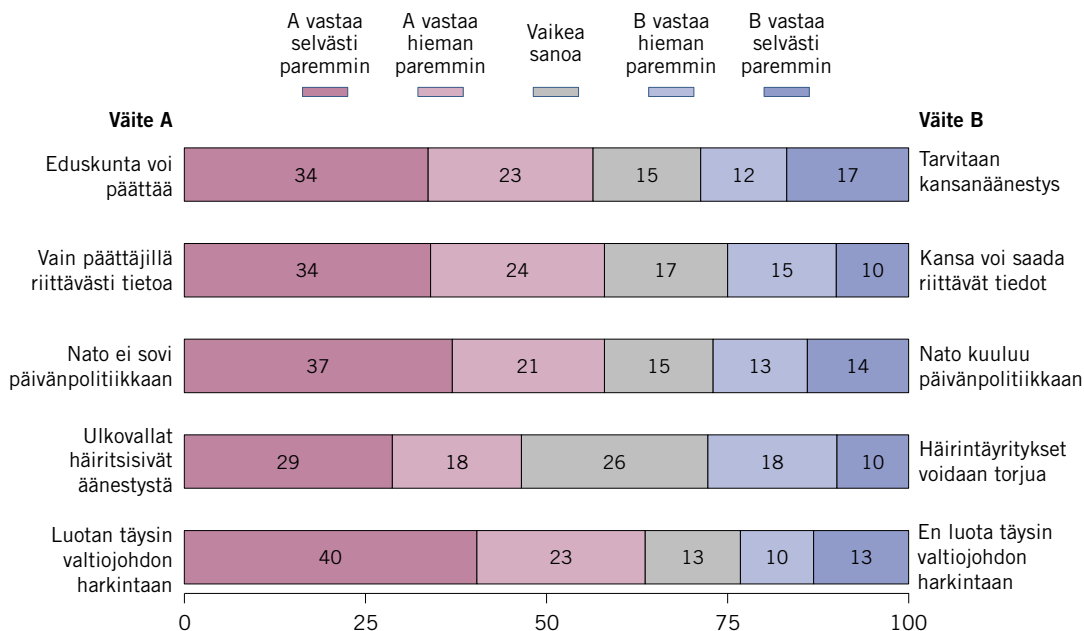
Vajaa puolet (47 %) epäilee, että kansanäänestykseen Nato-jäsenyydestä ja sitä edeltävään kansalaiskeskusteluun kohdistuisi ulkovaltojen häirintää, mikä vaikuttaisi äänestyksen lopputulokseen. 28 prosenttia sitä vastoin uskoo, että suomalainen yhteiskunta on niin vakaa, että mahdolliset ulkovaltojen yritykset häiritä Nato-keskustelua ja kansanäänestystä voitaisiin torjua. Väiteparin kohdalla on huomattavan paljon epätietoisia (26 %). Minkään väestöryhmän enemmistö ei usko, että vaikuttamisyritykset voitaisiin luotettavasti torjua. Sen sijaan epätietoisten osuus on suurta matalasti koulutetuilla (45 % ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevista on epätietoisia) ja työttömillä (38 %), mutta myös naisilla (31 %).

Kansa luottaa Nato-jäsenyysasiassa valtiojohdon kykyyn tehdä tarvittavat päätökset. Suomalaisista 63 prosenttia arvioi, että tasavallan presidentin rooliin kuuluu, että hän voi yhdessä hallituksen ja eduskunnan kanssa tarvittaessa tehdä Nato-jäsenyyden kaltaisia ratkaisuja. Vajaa neljäs-

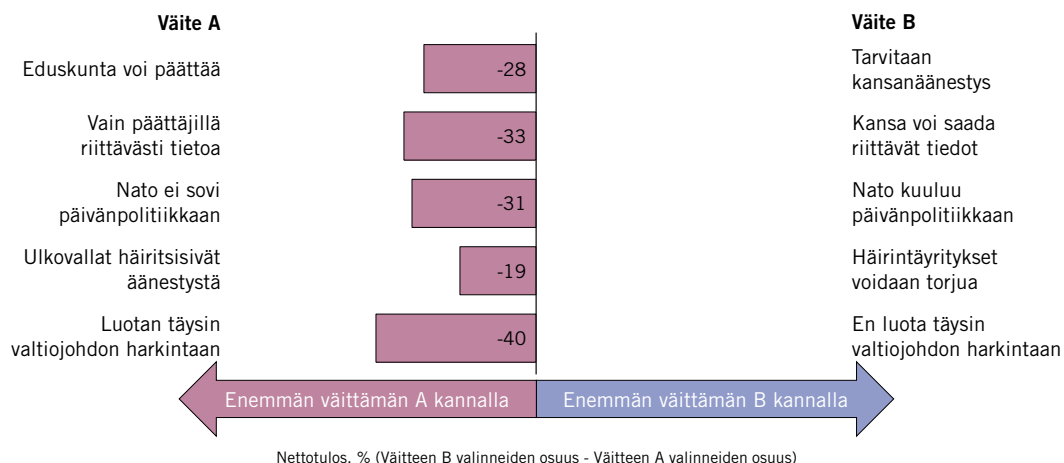
osa (23 %) arvioi sitä vastoin, että ulkopoliittinen valta on Suomessa keskittynyt kouralliselle päättäjiä eikä Nato-jäsenyyden kaltaisia ratkaisuja pitäisi tehdä pienessä piirissä. Koulutustaso vaikuttaa vahvasti näkemyksiin. Ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevista vain 46 prosenttia luottaa valtiojohdon kykyyn tehdä päätökset, mutta akateemisesti koulutetuista ja ammattikorkeakoulun käyneistä valtiojohtoon luottaa peräti 74 prosenttia.

Kaikkien väiteparien kohdalla kansalaisten arviot kallistuvat selvästi kansanäänestykselle kielteisiksi (Kuvio 11). Erityisesti korostuu usko edustuksellisen demokratian voimaan, sillä valtiojohdon harkintaan luotetaan. Kansanäänestys torjutaan myös siksi, että vain päättäjillä arvioidaan olevan riittävästi tietoa ja Nato-kysymyksestä ei haluta päivänpoliittista kiistelystä aiheutta. Kysymys ulkovaltojen häirinnästä on monille muita näkökulmia vaikeampi kysymys, mutta senkin kohdalla näkemys kallistuu selvästi pelkoon siitä, että päätökseen voitaisiin vaikuttaa maamme rajojen ulkopuolelta.

KUVIO 10. Suhtautuminen Nato-kansanäänestystä koskeviin väitepareihin (väittämien tiivistelmät, %)

KUVIO 11. Suhtautuminen Nato-kansanäänestystä koskeviin väitepareihin (nettotulokset, %)

Loikka olisi Suomelle suuri, mutta Ukrainan sota on tehnyt siitä suomalaisten silmissä luontevan. Vain viikko Ukrainan sodan alkamisen jälkeen tasavallan presidentti Sauli Niinistö teki työvierailun Valkoiseen taloon keskustellakseen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Myös kansalaisten mielestä vierailun osoite osui oikeaan. Kolme neljästä (75 %) arvioi, että ongelmistaan huolimatta Yhdysvallat on länsimaisten arvojen keskeinen puolustaja maailmassa ja Suomellekin tärkeä kumppani, ja vain kymmenesosa (10 %) torjuu teesin (Kuvio 12).

Kuva Yhdysvalloista Suomelle tärkeänä kumppanina on kokenut täydellisen muodonmuutoksen. Vielä syksyllä 2020 kumppanina ja yhteisten arvojemme puolustajana Yhdysvaltoja piti 39 prosenttia ja lähes yhtä moni (35 %) piti Yhdysvaltoihin etäisyyttä. Nyt Yhdysvallat kelpaa kumppaniksi kaikissa väestöryhmissä, myös Nato-jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvissa (ks. Kuvioliite).

Yhdysvallat on toiminut Ukrainan kriisissä päätäväisesti, jakanut tiedustelutietojaan julkisuuteen, apua Ukrainalle ja pakotteita Venäjälle yrittäen samalla välttää sodan eskaloitumista. Suomalaiset antavat tästä hyväksyvän arvosanan. Joka toinen (51 %) arvioi presidentti Joe Bidenin hallin-

non toiminnan herättäneen itsessä luottamusta Yhdysvaltoja kohtaan, mutta viidesosa (21 %) ei koe luottamuksensa Yhdysvaltoja kohtaan heränneen (Kuvio 13).

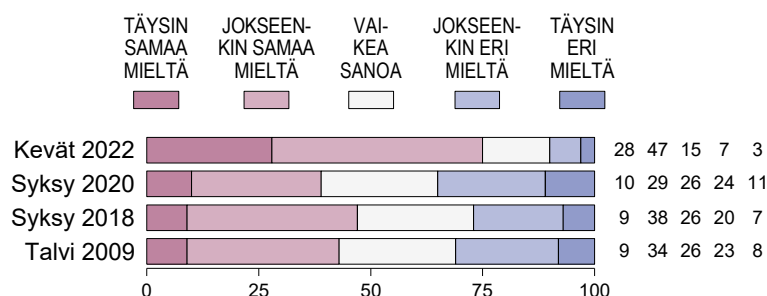
Vaikka selvä enemmistö liittäisi nyt Suomen Yhdysvaltojen kylkeen, ei kumppanuuden tunne silti ole varauksetonta. Suomalaiset ovat perinteisesti hyljeksineet Yhdysvaltojen toimintaa maailmanpolitiikassa, eikä irtikytkentä perinteisestä suhtautumistavasta näytä kivuttomalta. Vain 37 prosenttia arvioi, että Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen. Reilu neljäsosa (27 %) näkee Yhdysvaltojen toiminnassa maailmanpolitiikassa ongelmia (Kuvio 14).

Muutos aiemmista asenteista on suuri, kymmeniä prosenttiyksiköjä, mutta yli kolmasosa (36 %) jää vaille mielipidettä, ja erityisesti puolueiden äänestäjäryhmien välillä arviot Yhdysvaltojen linjasta vaihtelevat paljon. Keskimääräistä hyväksyvämmiin Yhdysvaltojen toimintaan suhtautuvat kokoomusta (61 %), RKP:tä (49 %) ja keskustaa (48 %) äänestävät, kun taas vihreiden (27 %) ja vasemmistoliiton (14 %) kannattajat ilmaisevat varautuneisuutta. Vasemmistoliittoa äänestävistä yli puolet ei hyväksy Yhdysvaltojen toimia (ks. Kuvioliite).

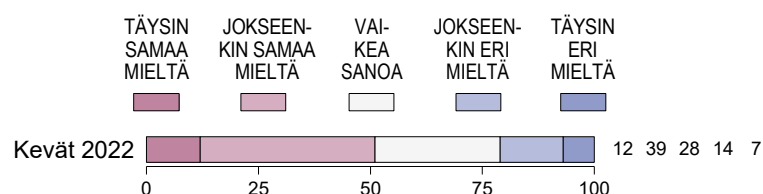
Varaumat Yhdysvaltoja ja sen harjoittamaa politiikkaa kohtaan eivät kuitenkaan ole niin voimak-

Biden saa hyväksyvän arvosanan.

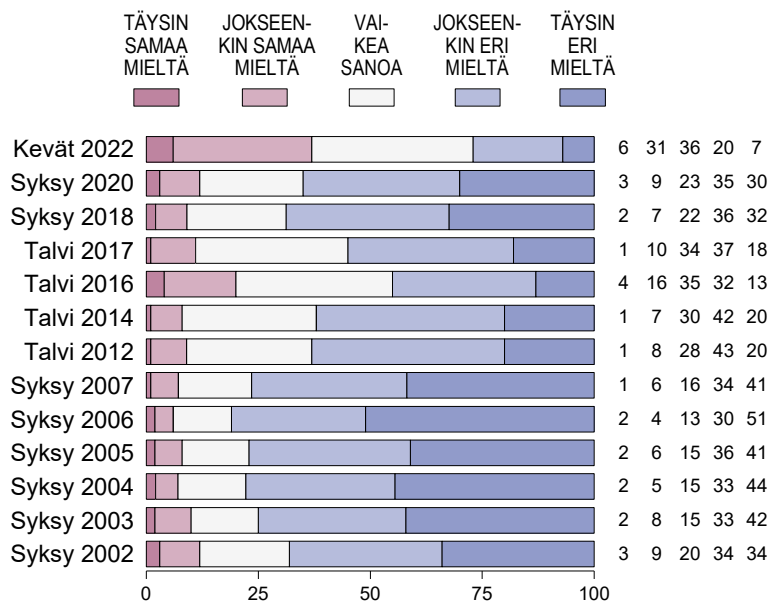
KUVIO 12. "Ongelmistaan huolimatta Yhdysvallat on länsimaisten arvojen keskeinen puolustaja maailmassa ja Suomellekin tärkeä kumppani" (%)

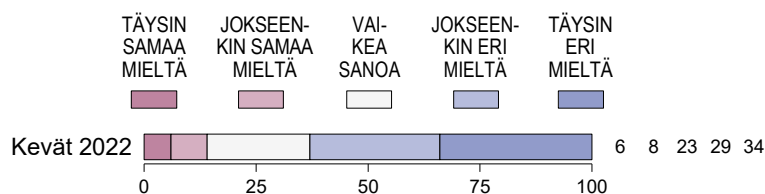
KUVIO 13. "Presidentti Joe Bidenin hallinnon toiminta herättää minussa luottamusta Yhdysvaltoja kohtaan" (%)

KUVIO 14. ”Yhdysvallat toimii maailmanpolitiikassa oikein ja ansaitsee myös suomalaisten tuen” (%)

KUVIO 15. ”Nato on vain Yhdysvaltojen sätkynukke, johon Suomen ei kannata liittyä” (%)

kaista, että ne hallitsisivat suomalaisten suhtautumista Natoon. Vain 14 prosenttia yhtyy jyrkästi muotoiltuun väittämään, jonka mukaan Nato on vain Yhdysvaltojen sätkynukke, johon Suomen ei kannata liittyä. Enemmistö (63 %) torjuu teesin (Kuvio 15).

Maanpuolustustahto pitää

Nato-jäsenyydessä ei ole kyse pelkästään Suomen sotilaallista turvallisuutta koskevasta ratkaisusta, vaan sillä voi EU-jäsenyyden tavoin olla myös laaja-alaisempia vaikutuksia suomalaisen yhteiskunnan tuleviin kehitysuuntiin sekä Suomeen paikkana elää, asua ja yrittää.

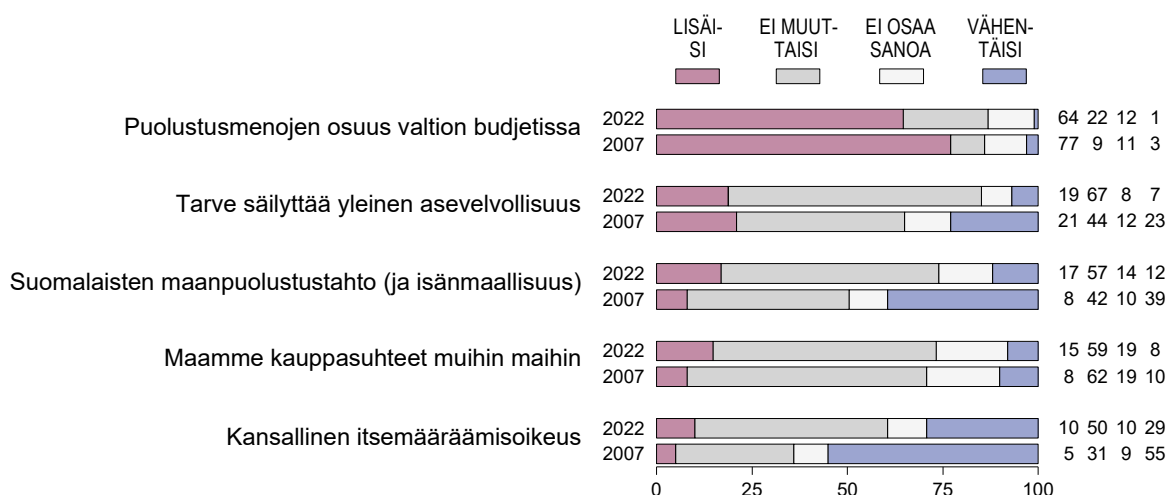
Viimeaikaisessa keskustelussa on nostettu esiin huoli siitä, että hyvin arvaamattomaksi käyneen Venäjän vieressä sijaitsevasta Suomesta tulisi ilman Nato-jäsenyyttä riskipitoisempi investointiympäristö. Tämä voisi olla omiaan ohjaamaan pääomia,

osaamista ja ideoita Suomen ohitse maihin, joiden turvallisuuspoliittinen asema on vakaampi.

Nato-jäsenyyden vaikutukset elinkeinoelämään arvioidaan suotuisiksi. 39 prosenttia arvioi, että Nato-jäsenyys ei muuttaisi asemaamme investointikohteena ja yhtä moni (38 %) otaksuu, että se voisi parantaa Suomen houkuttelevuutta investointikohteena (ks. Kuvio 1 edellä). Maamme kauppasuhteiden kohdalla kansalaisten vaikutusarvio on samansuuntainen. Kuusi kymmenestä (59 %) katsoo, että Nato-jäsenyys säilyttäisi kauppasuhteet ennallaan, 15 prosenttia katsoo Naton kohentavan niitä ja alle kymmenesosa (8 %) uskoo niiden kärsivän Nato-jäsenyydestä (Kuvio 16).

Myötätuulta talouteen myös tarvitaan, sillä Nato-jäsenyydellä arvioidaan olevan vaikutuksia puolustusmenojen tasoon. Niiden osuuden kasvuun valtion budjetissa uskoo kaksi kolmesta (64 %) ja reilu viidesosa (22 %) arvioi, että osuus jäisi ennalleen. Käytännössä kukaan ei odota, että puo-

**KUVIO 16. Millainen vaikutus Nato-jäsenyydellä olisi eri asioihin maassamme:
Arviot vuosina 2007 ja 2022 (yhteiset arviointikohteet, %)**

lustusmenot kääntyisivät Nato-Suomessa laskuun.

Vaikka Nato-jäsenyys olisi Suomen suurin turvallisuuspoliittinen ratkaisu sitten sotien, suomalaiset eivät usko, että se järkyttäisi oman puolustuksemme peruskiviä, asevelvollisuutta ja maanpuolustustahtoa. Viidesosan (19 %) mukaan Nato-jäsenyys vain vahvistaisi asevelvollisuuden asemaa, ja kaksi kolmesta (67 %) katsoo, ettei liittoutuminen vaikuta tarpeeseen säilyttää yleinen asevelvollisuus.

Samansuuntainen tulos saadaan maanpuolustustahdon kohdalla. Vaikka Suomi olisi turvatakuiden piirissä, maanpuolustustahto ei sen seurauksena lopahtaisi. Vajaa viidesosa (17 %) arvelee Nato-jäsenyyden kohentavan sitä, ja enemmistö (57 %) ei näe Nato-jäsenyyden vaikuttavan maanpuolustustahtoon. Naton maanpuolustustahtoa laiskistuttavaan vaikutukseen uskoo reilu kymmenesosa (12 %). Vuonna 2007 tällaiseen vaikutukseen uskoi paljon useampi (39 %).

Hieman varautuneempi jakauma saadaan tarkasteltaessa Nato-jäsenyyden vaikutusta kansal-

liseen itsemääräämisoikeuteen. Kymmenen prosenttia arvioi Nato-jäsenyyden lisäävään kansallista itsemääräämisoikeutta ja puolet (50 %) ei katso Naton siihen vaikuttavan. Vähäistä suurempi osuus (29 %) kuitenkin näkee Nato-jäsenyyden kaventavan itsenäisyyttä.

Myös kansallisen itsemääräämisoikeuden osalta huolet ovat hälvenneet huomattavasti. Viisitoista vuotta sitten enemmistö (55 %) otaksui Nato-jäsenyyden syövän maamme mahdollisuuksia päättää asioistaan itse.

Kansallisesta itsemääräämisoikeudesta huolissaan olevia löytyy kaikista väestöryhmistä, mutta suhtautumistapa on yleisin kristillisdemokraattien, vasemmistoliiton, keskustan ja perussuomalaisten äänestäjäryhmissä (ks. Kuvioliite). Näille ryhmille ei voida löytää vahvaa yhteistä nimittäjää muiden Nato-jäsenyyteen liittyvien tekijöiden pohjalta. Natoon liittyvien kysymysten sijaan niitä saattaa yhdistää muiden puolueiden äänestäjäryhmiä skeptisempi perussuhtautuminen kansainväliseen yhdentymiskehitykseen.

VIITTEET

- 1 Haavisto (2022).
- 2 Viimeisimmässä YLEn teettämässä mielipidekyselyssä (9.–11.3.) Nato-jäsenyyttä kannatti 62 prosenttia ja vastusti 16 prosenttia. Helsingin Sanomien kyselyssä (18.–23.3.) jäsenyyttä kannatti 54 % ja vastusti 21. Erot kyselyiden tuloksissa jäävät varsin vähäisiksi, ja niitä selittänevät erot tiedonkeruun ajankohdissa ja kestossa sekä kysymysmuotoiluissa. YLEn kysymys on ”Tulisiko Suomen liittyä sotilasliitto Naton jäseneksi”. Helsingin Sanomien kysymys kuuluu: ”Natossa on tällä hetkellä 30 ja EU:ssa 27 jäsenmaata. EU-maista 21 on myös Naton jäseniä. Mitä mieltä Te olette, pitäisikö Suomen liittyä Naton jäseneksi vai ei?”.
- 3 Ks. Haavisto & Kiljunen (2008), ss. 81–87.
- 4 Koko vastausjakauma (Lisäisi – Ei muuttaisi – En osaa sanoa – Vähentäisi) huomioiden arviot Nato-jäsenyyden vaikutuksesta suomalaisten henkilökohtaiseen turvallisuudentunteeseen ovat muuttuneet kysymysarjan arviointikohteista eniten.
- 5 Eroa kollektiivisen (suomalaisten turvallisuudentunne) ja henkilökohtaisen turvallisuudentunteen arvioiden välillä selittää kyselytutkimuksille tyypillinen ilmiö. Henkilökohtaisella tasolla arviot samasta aiheesta painottuvat usein luottavaisemmiksi ja optimistisemmiksi kuin kollektiivin (esimerkiksi suomalaisten) tilanteesta esitetyt arviot, jotka tyypillisesti painottuvat pessimistisemmiksi.
- 6 Ks. https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm
- 7 Ks. Haavisto (2021) ja Haavisto (2015).
- 8 Ks. Metelinen (2020).
- 9 41 prosenttia suomalaisista toivoo, että Nato-ratkaisu syntyisi jo ennen kesää ja 19 prosenttia edellyttää ratkaisua vuoden loppuun mennessä, ks. Haavisto (2022).

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2015). Turvallisuudentunne horjuu – Venäjä ja terrorismi huolettavat suomalaisia, teoksessa Apunen, M. ym. (2015) Ken on maassa jämäkin?, EVAn arvo- ja asennetutkimus 2015, EVA Raportti, Taloustieto Oy, Helsinki, <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/03/Ken-on-maassa-jamakin.pdf>
- Haavisto, I. (2021). Venäjistä vieroitettut – Suomalaiset suhtautuvat itänaapuriinsa aiempaa kriittisemmin, EVA Analyysi No 99, <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2021/10/eva-analyysi-no-99.pdf>
- Haavisto, I. (2022). Naton kynnyksellä – Venäjän hyökkäys Ukrainaan käänsi suomalaisten enemmistön Nato-jäsenyyden kannalle, EVA Analyysi No 103, <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/03/eva-analyysi-no-103.pdf>, Kuvioliite, <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/03/eva-analyysi-no-103-kuvioliite.pdf>
- Haavisto, I. & Kiljunen, P. (2008). Kenen joukoissa seisot – EVAn Suomi, EU ja maailma -asennetutkimus 2008, EVA Raportti, Taloustieto Oy, Helsinki, http://www.eva.fi/wp-content/uploads/files/2166_kenen_joukoissa_seisot.pdf
- Metelinen, S. (2020). Näitä Suomi murehtii – Ykkösuhaksi on noussut talouskriisi, EVA Analyysi No 84, https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2020/06/no_84.pdf

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 074 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on kokoväestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 4.3.–15.3.2022. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgraafikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy). Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

EVA Analyysin *Näin Suomi näkee Naton* kirjoittajat

EVA:n tutkimuspäällikkö
ILKKA HAAVISTO

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyysit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)